

Kanonička korelaciona analiza

Kanonička korelaciona analiza

- Kombinacija multiple regresije i faktorske analize / analize glavnih komponenti
- U kontekstu valjanosti, odnosi se na prognostičku i kriterijumsku valjanost
  - Predviđanje nekog spoljnog kriterijuma
    - Predviđamo uspeh na fakultetu na osnovu ocena iz prve godine - da li su ocene iz svih predmeta jednako relevantne?
  - Ali se može koristiti i bez jasne ideje o prediktorskom i kriterijumskom skupu - kao provera povezanosti dve grupe varijabli
    - Kako se HEXACO crte preslikavaju na Velikih 5

Analiza glavnih komponenti – podsećanje

- Šta je cilj AGK?
  - n izvornih koreliranih varijabli $\rightarrow$ manji broj nezavisnih linearnih kombinacija izvornih varijabli
  - svaka nova komponenta objašnjava najveću moguću proporciju rezidualne varijanse
- Osnovna pitanja u AGK?
  - Koliko je komponenti potrebno da bismo objasnili odnos datih varijabli (matricu korelacija)?
  - Kakva je priroda ovih komponenti?
  - Koliko dobro pretpostavljene komponente objašnjavaju date manifestne varijable?
  - Kolika je proporcija specifične varijanse i varijanse greške?

Linearna regresija – podsećanje

- Šta je cilj MR?
  - n izvornih koreliranih prediktorskih varijabli -> linearna kombinacija koja najbolje predviđa kriterijumsku varijablu
- Osnovna pitanja u MR:
  - Da li postoji veza između nezavisnih varijabli i zavisne varijable?
  - Koliki procenat varijanse kriterijuma možemo objasniti pomoću prediktora?
  - Koliki je specifični doprinos pojedinih prediktora u predviđanju kriterijuma?
  - Kakva je struktura latentne dimenzije (linearnog kompozita)?

Predviđanje složenog kriterijuma

- Pretpostavimo da na osnovu srednjoškolskog uspeha, poena na testu znanja i poena na TOI želimo da predvidimo uspešnost u studijama
- Šta čini nekog uspešnim studentom?
  - Prosečna ocena
  - Redovnost studiranja
  - Broj ostvarenih ESPB u datom trenutku
  - ...
- Imamo kompleksan kriterijum!

Predviđanje složenog kriterijuma

Koje sve opcije imamo na raspolaganju u slučaju složenog kriterijuma (kada nemamo jednu, već nekoliko kriterijumskih varijabli)?

- Nekoliko multiplih regresija
- Sumarni skor za kriterijumski skup
- Računamo prvu glavnu komponentu za kriterijumski skup
- KKA

Predviđanje složenog kriterijuma: nekoliko multiplih regresija

- Povećava se verovatnoća da će neka regresija biti značajna samo na osnovu slučaja
- Dobijene regresione funkcije nisu nezavisne jer su kriterijumske varijable takođe međusobno korelirane – varijansa koju one objašnjavaju nije aditivna

Predviđanje složenog kriterijuma: sumarni skor kriterijumske varijable

Implicitno pretpostavljamo da su sve varijable jednako važne i učestvuju u linearnom kompozitu svom svojom varijansom

- Varijable ne koreliraju jednako sa sumarnim skorom, a pogotovo ne sa regresionom funkcijom koja je linearna kombinacija prediktora
- Varijable nisu nezavisne pa postoji veliko preopkrivanje među njima

Predviđanje složenog kriterijuma: prva glavna komponenta za kriterijumski skup

- Može imati smisla ako su kriterijumske varijable relativno homogene po prirodi ili nam nije važno da pravimo distinkciju između njih
- Ali ako nisu – gubimo važne delove kriterijuma (koji ostaju van glavne komponente) koje naši prediktori potencijalno predviđaju (na različite načine)

Predviđanje složenog kriterijuma

Kanonička korelaciona analiza predstavlja generalizaciju postupka multiple regresije na situaciju kada imamo **više nezavisnih** (prediktorskih) varijabli (x) i **više zavisnih** (kriterijumskih) varijabli (y)

Rešava probleme prethodnih rešenja

- Samo jedna analiza (manji rizik od lažnih pozitiva)
- Uzima u obzir korelacije i unutar prediktorskog i unutar kriterijumskog skupa
- Može opisati nekoliko načina povezanosti između dva skupa

Kanonička korelaciona analiza

- KKA predstavlja postupak **linearne transformacije** inicijalnih varijabli koje su međusobno korelirane u **linearne kompozite koji su međusobno nezavisni** (ortogonalni)
  - Slično kao AGK
- Ovo se radi **simultano u dva skupa** – prediktorskom (levom) i kriterijumskom (desnom)
- Ono što se **maksimizuje** jeste **korelacija** ova dva linearna kompozita - kao da radimo dve AGK, s tim što je uslov da maksimizujemo korelaciju između prve GK iz jednog skupa i prve GK iz drugog skupa
- Linearne kompozite nazivamo **kanoničkim komponentama, kanoničkim faktorima ili kanoničkim funkcijama**
- Kao kod FA, kanoničke komponente se mogu posmatrati kao latentne dimenzije

Kanonička korelaciona analiza

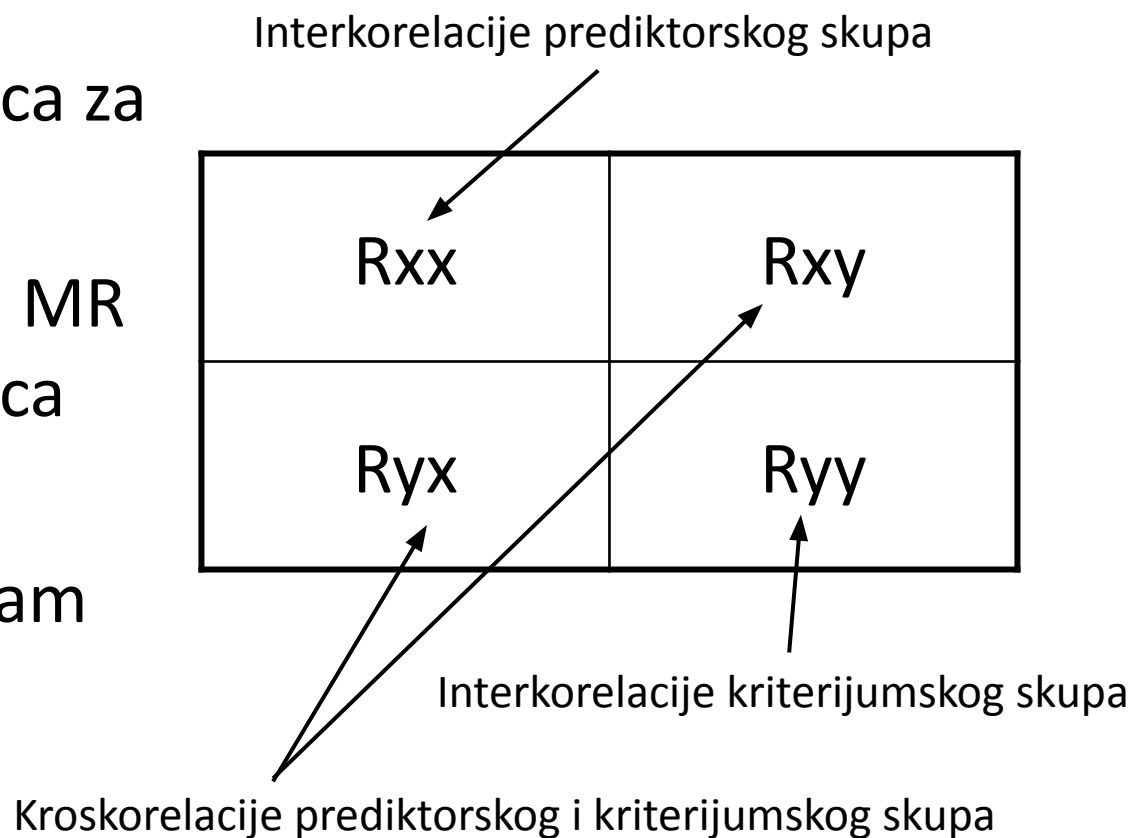
- Korelacije između kanoničkih komponenti nazivamo **kanoničkim korelacijama**
- Prva kanonička korelacija je najveća moguća Pirsonova korelacija između bilo koja dva linearna kompozita u jednom i drugom skupu varijabli - prostije, to je korelacija između prve komponente iz levog skupa i prve komponente iz desnog skupa
- Druga kanonička korelacija je sledeća najveća moguća linearna korelacija između ova dva skupa varijabli - analogno drugoj glavnoj komponenti u AGK
- Kanoničke korelacije su **uvek pozitivne** (imaju vrednost od 0 do 1)!

Kanonička korelaciona analiza

- Koliko najviše kanoničkih korelacija možemo dobiti?
- Onoliko koliko ima varijabli u manjem skupu
  - Pošto se nakon toga „iscrpljuje“ varijansa manjeg skupa
- Dobijamo onoliko parova linearnih kompozita koliko ima varijabli u manjem skupu
- Ako manji skup čini samo 1 varijabla dobijamo identičnu korelaciju kao u multiploj regresiji
  - KKA je generalizacija MR!

KKA ulazna matrica

- Šta je ulazna matrica za KKA?
- Kao i kod AGK i kod MR – u pitanju je matrica korelacija
- Za KKA, važne su nam četiri matrice

Rxx - interkorelacije prediktorskog skupa

	N	E	O	A	C
N	1	-.429	-.169	-.272	-.691
E	-.429	1	.508	.071	.468
O	-.169	.508	1	.078	.216
A	-.272	.071	.078	1	.254
C	-.691	.468	.216	.254	1

Rxy - kroskorelacije prediktorskog i kriterijumskog skupa

	impulsi	frustra	sadist
N	.580	.469	.440
E	-.205	-.233	-.283
O	-.090	-.171	-.233
A	-.456	-.420	-.422
C	-.583	-.336	-.394

Ryx - kroskorelacije kriterijumskog i prediktorskog skupa

	N	E	O	A	C
impulsi	.580	-.205	-.090	-.456	-.583
frustra	.469	-.233	-.171	-.420	-.336
sadist	.440	-.283	-.233	-.422	-.394

Ryy - interkorelacije kriterijumskog skupa

	impulsi	frustra	sadist
impulsi	1	.648	.689
frustra	.648	1	.765
sadist	.689	.765	1

Kako dobijamo kanoničke komponente?

- Kanoničku korelacionu analizu možemo posmatrati kao dvostruku multiplu regresiju

$$\psi_1 y_1 + \psi_2 y_2 + \psi_n y_n = \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \beta_n x_n$$

ψ_n - ponder za levi skup

β_n - ponder za desni skup

y_n - manifestna var. levog skupa

x_n - manifestna var. desnog skupa

- Kako određujemo veličinu pondera ψ i β ?
  - Analogno multiploj regresiji
  - Koeficijenti će biti utoliko veći ukoliko su korelacije sa varijablama iz drugog seta (kroskorelacije) veće, a korelacije sa varijablama iz vlastitog seta (interkorelacije) manje

Kako dobijamo kanoničke komponente?

- Slično kao u faktorskoj analizi, problem se matematički rešava preko svojstvenih vrednosti

R_{xx}^{-1}	R_{xy}
R_{yx}	R_{yy}^{-1}

- Kvadrat koeficijenta kanoničke korelacije - svojstvena vrednost matrice koja uzima u obzir matrice interkorelacija unutar oba skupa varijabli i kroskorelacije između skupova

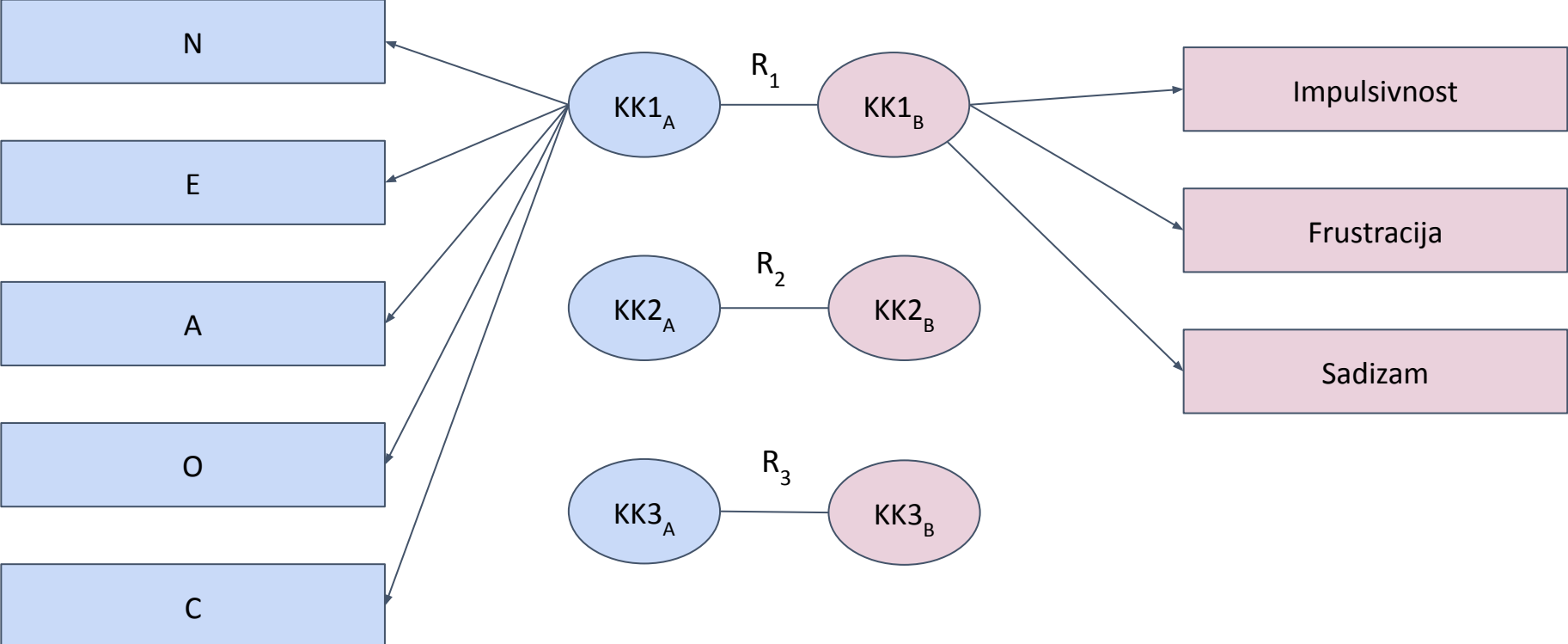
Kako dobijamo kanoničke komponente?

- Posledica ovakvog računanja je:
  - Svaka kanonička korelacija je manja od prethodne, a veća od naredne
  - Kanonička komponenta je u korelaciji SAMO sa korespondentnom komponentom iz opozitnog skupa
    - ortogonalna je na sve druge komponente iz **oba** skupa

KKK grafički

Set A- Velikih 5

Set B - Amoral

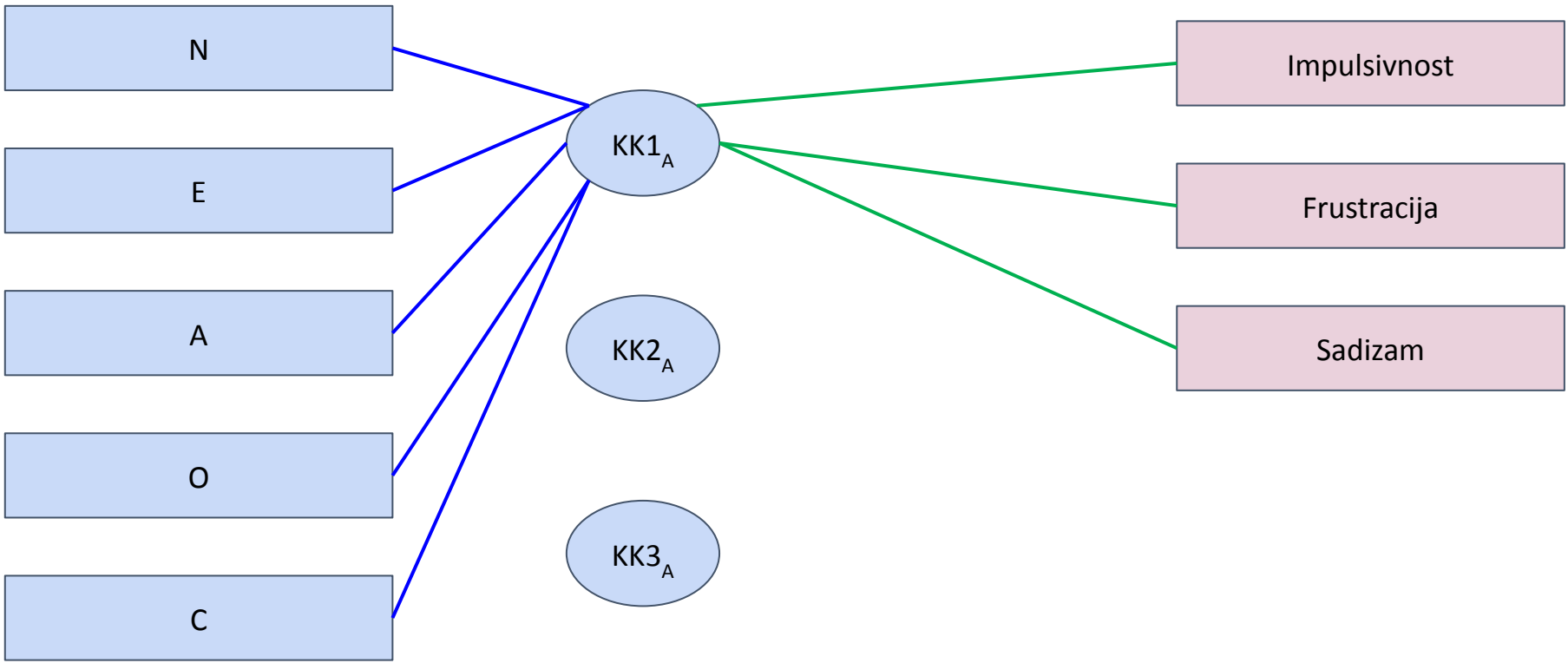

Koeficijenti strukture i krosstrukture

Set A- Velikih 5

koeficijenti strukture - povezanost
varijabli sa kanoničkim
komponentama sopstvenog skupa

Set B - Amoral

koeficijenti krosstrukture - povezanost
varijabli sa kanoničkim
komponentama opozitnog skupa

Osnovna pitanja u KKA

- Da li prediktorski skup predviđa kriterijumski?
  - Na koliko načina i u kom intenzitetu
- Koja je priroda povezanosti ova dva skupa?
- Koji procenat varijanse kriterijumskog skupa možemo objasniti na osnovu prediktorskog?

Interkorelacije prediktorskog skupa

	N	E	O	A	C
N	1	-.429	-.169	-.272	-.691
E	-.429	1	.508	.071	.468
O	-.169	.508	1	.078	.216
A	-.272	.071	.078	1	.254
C	-.691	.468	.216	.254	1

Interkorelacije kriterijumskog skupa

---

	impulsi	frustra	sadist
impulsi	1	.648	.689
frustra	.648	1	.765
sadist	.689	.765	1

Kroskorelacije dva skupa varijabli

---

	impulsi	frustra	sadist
N	.580	.469	.440
E	-.205	-.233	-.283
O	-.090	-.171	-.233
A	-.456	-.420	-.422
C	-.583	-.336	-.394

Ima li kanoničkih korelacija?

- Koliko maksimalno možemo dobiti kanoničkih korelacija za dva skupa?
  - Onoliko koliko ima varijabli u manjem skupu
- Ali da li će nam sve biti relevantne?
  - Ne nužno, neke korelacije mogu biti i neznačajne
- H_0 u KKA je da ne postoji ni jedna linearna kombinacija varijabli u dva seta varijabli čija je korelacija veća od 0

Ima li kanoničkih korelacija?

Koeficijenti kanoničkih korelacija

Značajnost

	Rho	Lambda	Hi2	df	sig
1	.706	.426	825.342	15	.000
2	.346	.851	156.188	8	.000
3	.182	.967	32.757	3	.118

Koja je priroda povezanosti?

- Za ovo nam je potrebno da gledamo odnose između izvornih varijabli i kanoničkih komponenti
- Slično kao u FA, postoji nekoliko matrica / koeficijenata koji su nam relevantni
  - **Koeficijent kanoničke funkcije** (matrica kanoničkih koeficijenata) - koliko izvorna varijabla doprinosi građenju kanoničke komponente
  - **Koeficijent kanoničke strukture** (matrica strukture) - korelacija izvorne varijable i kanoničke komponente
  - **Koeficijent kanoničke kros-strukture** (matrica kros-strukture)- korelacija izvorne varijable i kanoničke komponente suprotnog skupa
- Sve ove matrice / koeficijente dobijamo DVA puta – za levi (prediktorski) i desni (kriterijumski skup)

Koeficijenti u KKA

Koeficijent kanoničke funkcije	Koeficijent strukture	Koeficijent krosstrukture
<ul style="list-style-type: none"> • Doprinosi izvornih varijabli izgradnji kanoničkih funkcija • Analogni beta ponderima i faktorskim koeficijentima • Njihova veličina zavisi od korelacije sa kanoničkom komponentom (poželjno što viša), ali i sa ostalim varijablama iz seta (poželjno što niža) • Mogu imati vrednosti veće od 1	<ul style="list-style-type: none"> • Korelacije izvornih varijabli i kanoničkih komponenti • Analogni koeficijentima strukture iz FA i regresionom faktoru iz MR • Procenat deljene varijanse između izvorne varijable i kanoničke komponente - koeficijent strukture na kvadrat	<ul style="list-style-type: none"> • Korelacije izvornih varijabli i kanoničkih komponenti iz OPOZITNOG skupa • Ne preslikavaju se direktno na koeficijente iz FA i MR • Proizvod koeficijenta strukture i odgovarajuće kanoničke korelacije • Procenat deljene varijanse između izvorne varijable i kanoničke komponente OPOZITNOG SKUPA - koeficijent krosstrukture na kvadrat

Svi koeficijenti za levi skup

---

	w_x1	f_x1	$f1_{xy}$	w_x2	f_x2	$f2_{xy}$	w_x3	f_x3	$f3_{xy}$
N	-.471	-.836	-.590	.381	.078	.027	-1.097	-.270	-.049
E	-.125	.317	.224	-.515	-.449	-.155	-.285	-.449	-.082
O	.017	.160	.113	-.444	-.580	-.201	-.410	-.568	-.104
A	.444	.673	.475	-.424	-.336	-.116	-.045	-.028	-.005
C	.426	.809	.571	1.035	.328	.113	-.903	-.379	-.069

---

w_x - kanonički koeficijenti

f_x - kanonički faktori (koeficijenti strukture)

f_{xy} - kanonički krosfaktori (koeficijenti krosstrukture)

Kanonički koeficijenti za levi skup

	w_x1	f_x1	$f1_{xy}$	w_x2	f_x2	$f2_{xy}$	w_x3	f_x3	$f3_{xy}$
N	-.471	-.836	-.590	.381	.078	.027	-1.097	-.270	-.049
E	-.125	.317	.224	-.515	-.449	-.155	-.285	-.449	-.082
O	.017	.160	.113	-.444	-.580	-.201	-.410	-.568	-.104
A	.444	.673	.475	-.424	-.336	-.116	-.045	-.028	-.005
C	.426	.809	.571	1.035	.328	.113	-.903	-.379	-.069

Koeficijenti strukture za levi skup

	w_x1	f_x1	$f1_{xy}$	w_x2	f_x2	$f2_{xy}$	w_x3	f_x3	$f3_{xy}$
N	-.471	-.836	-.590	.381	.078	.027	-1.097	-.270	-.049
E	-.125	.317	.224	-.515	-.449	-.155	-.285	-.449	-.082
O	.017	.160	.113	-.444	-.580	-.201	-.410	-.568	-.104
A	.444	.673	.475	-.424	-.336	-.116	-.045	-.028	-.005
C	.426	.809	.571	1.035	.328	.113	-.903	-.379	-.069

Koeficijenti kros-strukture za levi skup

	w_x1	f_x1	$f1_{xy}$	w_x2	f_x2	$f2_{xy}$	w_x3	f_x3	$f3_{xy}$
N	-.471	-.836	-.590	.381	.078	.027	-1.097	-.270	-.049
E	-.125	.317	.224	-.515	-.449	-.155	-.285	-.449	-.082
O	.017	.160	.113	-.444	-.580	-.201	-.410	-.568	-.104
A	.444	.673	.475	-.424	-.336	-.116	-.045	-.028	-.005
C	.426	.809	.571	1.035	.328	.113	-.903	-.379	-.069

w_y - kanonički koeficijenti

f_y - kanonički faktori (koeficijenti strukture)

f_{yx} - kanonički krosfaktori (koeficijenti krosstrukture)

Svi koeficijenti za desni skup

---

	w_y1	f_y1	$f1_{yx}$	w_y2	f_y2	$f2_{yx}$	w_y3	f_y3	$f3_{yx}$
Impulsi	-.866	-.991	-.700	-1.132	-.128	-.044	-.101	.037	.007
Frustra	-.151	-.742	-.524	.766	.595	.206	-1.404	-.307	-.056
Sadist	-.039	-.752	-.531	.736	.542	.187	1.52	.376	.069

Kanonički koeficijenti za desni skup

	w_{y1}	f_{y1}	$f1_{yx}$	w_{y2}	f_{y2}	$f2_{yx}$	w_{y3}	f_{y3}	$f3_{yx}$
Impulsi	-.866	-.991	-.700	-1.132	-.128	-.044	-.101	.037	.007
Frustra	-.151	-.742	-.524	.766	.595	.206	-1.404	-.307	-.056
Sadist	-.039	-.752	-.531	.736	.542	.187	1.52	.376	.069

Koeficijenti strukture za desni skup

	w_y1	f_y1	$f1_{yx}$	w_y2	f_y2	$f2_{yx}$	w_y3	f_y3	$f3_{yx}$
Impulsi	-.866	-.991	-.700	-1.132	-.128	-.044	-.101	.037	.007
Frustra	-.151	-.742	-.524	.766	.595	.206	-1.404	-.307	-.056
Sadist	-.039	-.752	-.531	.736	.542	.187	1.52	.376	.069

Koeficijenti kros-strukture za desni skup

	w_{y1}	f_{y1}	$f1_{yx}$	w_{y2}	f_{y2}	$f2_{yx}$	w_{y3}	f_{y3}	$f3_{yx}$
Impulsi	-.866	-.991	-.700	-1.132	-.128	-.044	-.101	.037	.007
Frustra	-.151	-.742	-.524	.766	.595	.206	-1.404	-.307	-.056
Sadist	-.039	-.752	-.531	.736	.542	.187	1.520	.376	.069

Koja je priroda povezanosti?

- Kanoničke komponente posmatramo kao latentne varijable
- O sadržaju tih varijabli zaključujemo na osnovu kanoničkih koeficijenata i koeficijenata strukture
  - analogno regresiji (izvorne korelacije i beta ponderi)
- Ukoliko je **apsolutna vrednost** koeficijenta veća – varijabla je važnija za interpretaciju kanoničke komponente

Koja je priroda povezanosti?

	$w_x 1$	$f_x 1$	$f1_{xy}$
N	-.471	-.836	-.590
E	-.125	.317	.224
O	.017	.160	.113
A	.444	.673	.475
C	.426	.809	.571

	$w_y 1$	$f_y 1$	$f1_{yx}$
Impulsi	-.866	-.991	-.700
Frustra	-.151	-.742	-.524
Sadist	-.039	-.752	-.531

	$w_x 1$	$f_x 1$	$f1_{xy}$
N	-.471	-.836	-.590
E	-.125	.317	.224
O	.017	.160	.113
A	.444	.673	.475
C	.426	.809	.571

Prvu kanoničku komponentu LEVO čine N-, A+ i C+

	$w_y 1$	$f_y 1$	$f1_{yx}$
Impulsi	-.866	-.991	-.700
Frustra	-.151	-.742	-.524
Sadist	-.039	-.752	-.531

Prvu kanoničku komponentu DESNO čini impulsivnost

Kako su povezane ove dve kanoničke komponente?

Koja je priroda povezanosti?

- **VAŽNO:** Pošto je kanonička korelacija uvek pozitivna, smer veza se određuje na osnovu koeficijenata strukture
- Ako su koeficijenti strukture u dva skupa istog smera (-- ili ++) veze su pozitivne
- Ako su različitog smera veze su negativne
- Prilikom interpretacije može se promeniti predznak svim varijablama (ali se to mora uraditi u OBA seta)

Koja je priroda povezanosti?

- Rekli smo da za interpretaciju gledamo kanoničke koeficijente i koeficijente strukture
- Međutim, može se desiti da se ovi koeficijenti međusobno bitno razlikuju
  - analogno razlici između izvorne korelacije i beta pondera u regresiji

	w_y	f_y	f_{yx}
Impulsi	-.866	-.991	-.700
Frustra	-.151	-.742	-.524
Sadist	-.039	-.752	-.531

Tipovi prediktora u KKA

- Kao i kod MR možemo razlikovati 4 tipa prediktora
  - Dobar, loš prediktor, redundantnu varijablu i supresor
- Prepoznamo ih na osnovu kombinacije doprinosa i korelacije odnosno kanoničkog koeficijenta i koeficijenta strukture
  - **Dobar prediktor** – oba visoka
  - **Loš prediktor** – oba niska
  - **Redundantna varijabla** – visoka korelacija (koeficijent strukture), ali nizak doprinos (kanonički koeficijent); nije neophodna u modelu
  - **Supresor** - niska korelacija (koeficijent strukture), ali visok doprinos (kanonički koeficijent) ili suprotan smer korelacije i doprinosa (oba moraju biti različita od 0); može ukazivati na posredan uticaj varijable ili biti statistički artefakt

Tipovi prediktora u KKA

---

	w_y1	f_y1	$f1_{yx}$	w_y2	f_y2	$f2_{yx}$	w_y3	f_y3	$f3_{yx}$
Impulsi	-.866	-.991	-.700	-1.132	-.128	-.044	-.101	.037	.007
Frustra	-.151	-.742	-.524	.766	.595	.206	-1.404	-.307	-.056
Sadist	-.039	-.752	-.531	.736	.542	.187	1.520	.376	.069

Proporcija objašnjene varijanse

- a) Najčešće pitanje: koliko varijanse kriterijumskog skupa možemo objasniti prediktorskim skupom?
  - Odnosno koji procenat varijanse OPOZITNOG skupa objašnjava data kanonička komponenta

- b) Ali može nas zanimati i koji procenat varijanse SVOG skupa objašnjava koja komponenta

- c) Koliko je svaka manifestna varijabla objašnjena komponentama iz svog i opozitnog skupa

Proporcija objašnjene varijanse

- Ako želimo da dobijemo proporciju objašnjene varijanse – šta bismo mogli da gledamo?
  - Matricu strukture, jer se u njoj nalaze korelacije
  - Ili matricu kros-strukture, koja takođe sadrži korelacije, ali sa kanoničkim komponentama iz opozitnog skupa
- **VAŽNO** – kanoničke komponente su ortogonalne
  - u istom skupu
  - i opozitnom, osim para koji maksimalno korelira
- Zbog toga su procenti varijanse koji kanoničke komponente objašnjavaju (i u svom i u opozitnom setu) **ADITIVNI**

Proporcija objašnjene varijanse

- Šta dobijamo ako kvadriramo koeficijente kanoničke strukture i saberemo po redovima?
  - Proporciju varijanse date varijable koja je objašnjena kanoničkim komponentama iz SVOG skupa
  - **Analogno komunalitetu u FA**
- A ako kvadriramo koeficijente kanoničke strukture i *uprosečimo* po kolonama?
  - Proporciju varijanse u celom skupu varijabli koju objašnjava data kanonička komponenta (iz ISTOG seta)
  - Naziva se **VARIJANSOM** kanoničke komponente
  - Analogno varijansi / svojstvenoj vrednosti faktora
  - Ukazuje na reprezentativnost komponente za svoj skup

Proporcija objašnjene varijanse

	f_{x1}	f_{x2}	f_{x3}	f_{x1}^2	f_{x2}^2	f_{x3}^2	objašnjena varijansa manifestne varijable
N	-.836	.078	-.270	.699	.006	.073	.778
E	.317	-.449	-.449	.100	.202	.202	.504
O	.160	-.580	-.568	.026	.336	.323	.685
A	.673	-.336	-.028	.453	.113	.001	.567
C	.809	.328	-.379	.654	.108	.144	.906

Proporcija objašnjene varijanse - varijansa kanoničke komponente

	f_x^1	f_x^2	f_x^3	$f_x^1{}^2$	$f_x^2{}^2$	$f_x^3{}^2$
N	-.836	.078	-.270	.699	.006	.073
E	.317	-.449	-.449	.100	.202	.202
O	.160	-.580	-.568	.026	.336	.323
A	.673	-.336	-.028	.453	.113	.001
C	.809	.328	-.379	.654	.108	.144
varijansa kanoničke komponente:				.386	.153	.148

Proporcija objašnjene varijanse

- Kolika je ukupna varijansa u jednom i drugom setu?
  - Jednaka je broju (standardizovanih) varijabli
- To znači da ukupna varijansa u dva skupa ne mora biti jednaka
  - Npr. u jednom skupu imamo 5 varijabli, a u drugom 3
- Zbog ovoga ne sabiramo, već uprosečavamo kvadrate koeficijenata strukture po redovima!
- Šta su implikacije ovoga?
- Koju proporciju varijanse skupova možemo objasniti ako zadržimo sve kanoničke komponente (ako su sve značajne)?
  - Možemo objasniti celu varijansu manjeg skupa, ali ne i većeg
- Generalno, proporcija objašnjene varijanse u dva skupa će se razlikovati

Proporcija objašnjene varijanse

- Da li će prva kanonička komponenta uvek objašnjavati više varijanse u svom skupu od druge?
  - NE!
- Zato što se ne maksimizuje varijansa komponenti, već korelacija sa komponentom iz opozitnog skupa!
- Redosled komponenti po varijansi ne mora biti isti u dva skupa (npr. 2. komponenta objašnjava najviše varijanse u levom, a 3. u desnom skupu)

Proporcija objašnjene varijanse

- Šta dobijamo ako kvadriramo koeficijente kanoničke kros-strukture i saberemo po redovima?
  - Proporciju varijanse date varijable koja je objašnjena kanoničkim komponentama iz OPOZITNOG skupa
  - Analogno multiplom R^2 za datu varijablu
- A ako kvadriramo koeficijente kanoničke kros-strukture i uprosečimo po kolonama?
  - Proporciju varijanse u celom skupu varijabli koju objašnjava kanonička komponenta iz OPOZITNOG seta
  - Naziva se **REDUNDANSOM** kanoničke komponente ili **INDEKSOM REDUNDANSE** ili **PREPOKRIVANJEM**
  - Analogno multiplom R^2 za ceo skup

Redundansa (prepokrivanje)

- Kako dobijamo koeficijente kros-strukture?
  - Pomnožimo koeficijente strukture kanoničkom korelacijom
- Kako onda dobijamo redundansu?
  - Pomnožimo varijansu kanoničke komponente kanoničkom korelacijom
  - Odnosno kvadriramo i uprosečimo koeficijente kros-strukture
- Kao ni varijanse, ni redundanse u dva skupa neće biti jednake

Redundansa (prepokrivanje)

	f_x1	Rho1	$f1_{xy}$	f_x2	Rho2	$f2_{xy}$	f_x3	Rho3	$f3_{xy}$
N	-.836	.706	-.590	.078	.346	.027	-.270	.128	-.049
E	.317	.706	.224	-.449	.346	-.155	-.449	.128	-.082
O	.160	.706	.113	-.580	.346	-.201	-.568	.128	-.104
A	.673	.706	.475	-.336	.346	-.116	-.028	.128	-.005
C	.809	.706	.571	.328	.346	.113	-.379	.128	-.069

f_{xn} - koeficijenti strukture

Rho_n - prva kanonička korelacija

f_{nxy} - koeficijenti krosstrukture

Proporcija objašnjene varijanse

- Šta predstavlja kvadrat kanoničke korelacije? Da li je to proporcija varijanse koju dele skupovi?
- Kanoničko ρ^2 je proporcija varijanse koju dele dve kanoničke komponente
  - Ne celi skupovi!
- Da li onda možemo da saberemo sve značajne ρ^2 i dobijemo procenat varijanse koji dele dva skupa?
  - NE!
- Zato što ni sve značajne komponente ne moraju obuhvatiti kompletnu varijansu svog skupa (u većem skupu) i ne moraju biti jednako „reprezentativne“ za svoje skupove
- Time bismo zanemarili varijansu komponenti u svojim skupovima (možda je korelacija visoka, ali varijanse komponenti koje koreliraju niske)

Proporcija objašnjene varijanse

- Da bismo dobili procenat varijanse koji jedan skup objašnjava u drugom – treba da saberemo sve indekse redundanse!
- Ovo možemo uraditi za oba skupa i nećemo dobiti iste vrednosti
- Redundansa jednog skupa govori koliko je on objašnjen komponentama iz opozitnog skupa
- Veličina koeficijenta redundanse može da ukazuje na smer uticaja
  - Smatra se da smer uticaja ide iz skupa u kome je redundansa manja (jer je on manje objašnjen opozitnim skupom)
  - Ali za ovakvo njegovo tumačenje treba da bude zadovoljeno mnogo dodatnih uslova

Proporcija objašnjene varijanse

	Bazična struktura ličnosti			Amoral	
	Varijansa	Prepokrivanje		Varijansa	Prepokrivanje
KK1-1	.386	.193	KK2-1	.699	.349
KK1-2	.153	.018	KK2-2	.221	.026
KK1-3	.148	.005	KK2-3	.079	.003

	w_y1	f_y1	$f1_{yx}$	w_y2	f_y2	$f2_{yx}$	w_y3	f_y3	$f3_{yx}$
Impulsi	-.866	-.991	-.700	-1.132	-.128	-.044	-.101	.037	.007
Frustra	-.151	-.742	-.524	.766	.595	.206	-1.404	-.307	-.056
Sadist	-.039	-.752	-.531	.736	.542	.187	1.52	.376	.069

varijansa KK2-1: $(-.991^2 + -.742^2 + -.752^2) / 3 = .699$

prepokrivanje KK2-1: $(-.700^2 + -.524^2 + -.531^2) / 3 = .349$

Proporcija objašnjene varijanse

	Bazična struktura ličnosti			Amoral	
	Varijansa	Prepokrivanje		Varijansa	Prepokrivanje
KK1-1	.386	.193	KK2-1	.699	.349
KK1-2	.153	.018	KK2-2	.221	.026
KK1-3	.148	.005	KK2-3	.079	.003

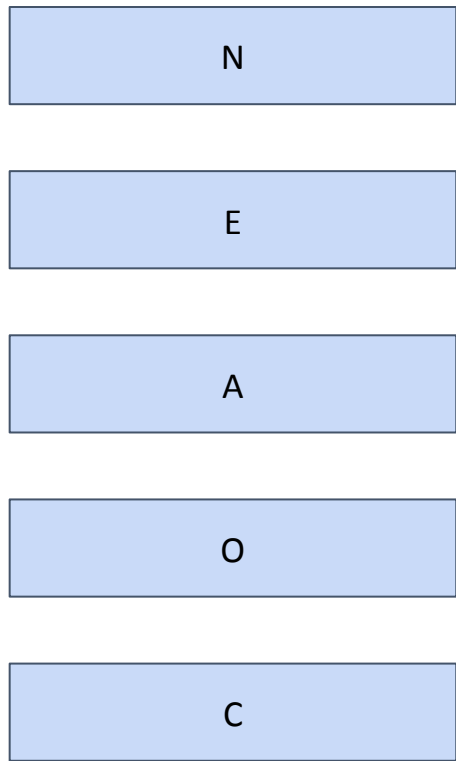
	Rho	Lambda	Hi2	df	sig
1	.706	.792	105.716	30	.000
2	.194	.936	3.163	18	.000
3	.182	.967	32.757	3	.000

$$.699 * .706^2 = .349$$

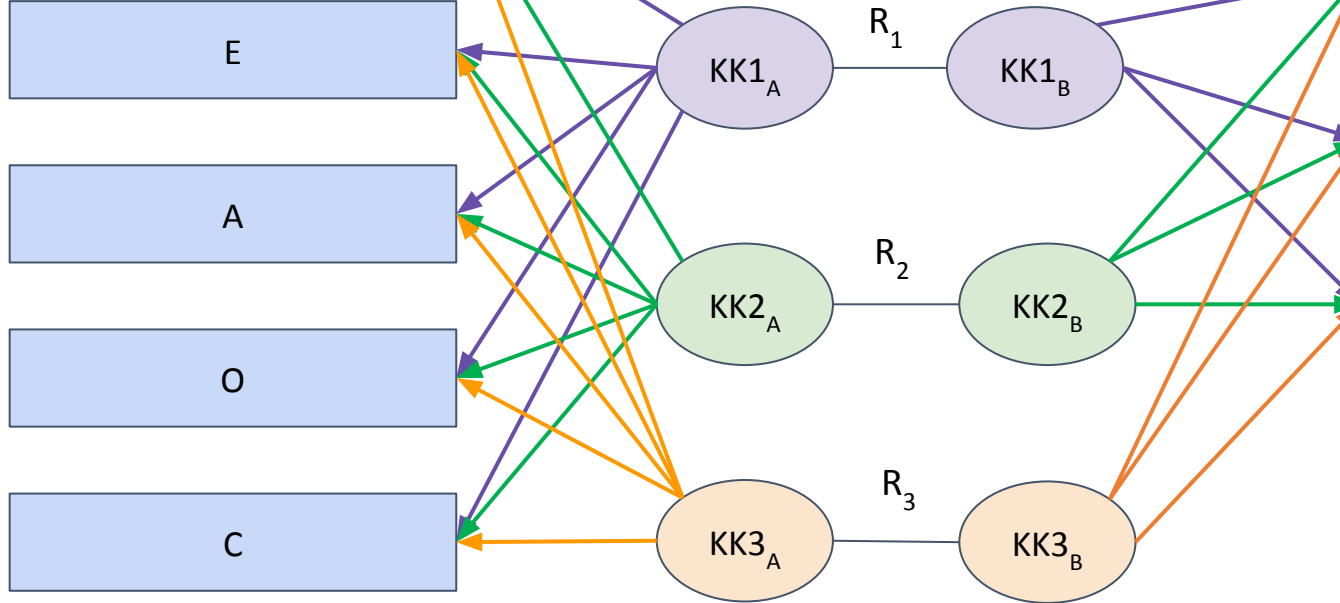
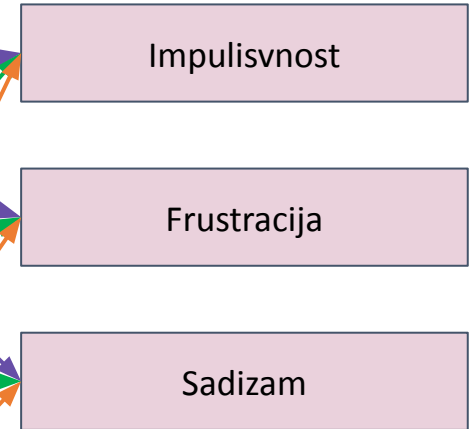
Primer u SPSS-u

- Koliko osobine ličnosti predviđaju amoral?
  - Osobine ličnosti merene NEO-PI-R upitnikom
  - Amoral

Set A- Velikih pet

Set B - Self-koncept

$$\psi_1 y_1 + \psi_2 y_2 + \psi_n y_n = \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \beta_n x_n$$

ψ_n - ponder za levi (B5) skup
 y_n - manifestna var. levog (B5) skupa

β_n - ponder za desni (amoral) skup
 x_n - manifestna var. desnog (amoral) skupa

Primer u SPSS-u

- U starije verzije SPSS nije direktno implementirana kanonička korelaciona analiza pa zato koristimo makroe
  - Počevši od SPSS 25, kanonika je implementirana u meniju *Correlations* → *Canonical*
  - Nažalost, u računarskoj učionici imamo SPSS 22 ili neki još stariji
- Izvorni SPSS-ov makro **CANCORR.SPS** ili makroi domaćih autora (Knežević i Momirović) **QCCR.SPS** i **KANONIKA.SPS**

Primer u SPSS-u – pokretanje makroa

```
Include 'C:/kanonika.sps'.
```

```
kanonika
```

```
set 1 = neurot ekstra otvor dobroodus savest/
```

```
set2 = impulsi frustra sadizam/
```

```
inc = .05/.
```

- Potrebno je proveriti da li odgovarajući makro postoji i na datoj lokaciji
- Komanda inc je opciona, ako se izostavi koristi se p = .01

Primer u SPSS-u

Interkorelacije levog skupa varijabli

	neurot	ekstra	otvor	dobrodus	savest
neurot	1.000	-.429	-.169	-.272	-.691
ekstra	-.429	1.000	.508	.071	.468
otvor	-.169	.508	1.000	.078	.216
dobrodus	-.272	.071	.078	1.000	.254
savest	-.691	.468	.216	.254	1.000

Interkorelacije desnog skupa varijabli

	impulsi	frustra	sadist
impulsi	1.000	.648	.689
frustra	.648	1.000	.765
sadist	.689	.765	1.000

Kroskorelacije levog i desnog skupa varijabli

	impulsi	frustra	sadist
neurot	.580	.469	.440
ekstra	-.205	-.233	-.283
otvor	-.090	-.171	-.233
dobrodus	-.456	-.420	-.422
savest	-.583	-.336	-.394

Primer u SPSS-u

```
Koeficijenti kanoničkih korelacija i njihova značajnost:
```

	Rho	Lambda	Hi2	df	sig
1	.706	.426	825.342	15.000	.000
2	.346	.851	156.188	8.000	.000
3	.182	.967	32.757	3.000	.000

- Koliko maksimalno kanoničkih korelacija možemo dobiti?
  - 3, jer toliko varijabli imamo u manjem skupu
- Sve tri kanoničke korelacije su značajne
- Najveća moguća korelacija između dva skupa je .706

Primer u SPSS-u

- Kako znamo na koji način smo kreirali kanoničke komponente (linearne kompozite)?
  - Na osnovu kanoničkih koeficijenata
- Koje će biti dimenzije matrice kanoničkih koeficijenata u levom skupu, a koje u desnom?
  - U levom 5x3, u desnom 3x3

Primer u SPSS-u

za prvu kanoničku komponentu

Kanonicki koeficijenti levog skupa varijabli

	1	2	3
N	-.471	.381	-1.097
E	-.125	-.515	-.285
O	.017	-.444	-.410
A	.444	-.424	-.045
C	.426	1.035	-.903

Kanonicki koeficijenti desnog skupa varijabli

	1	2	3
impulsi	-.866	-1.132	-.101
frustra	-.151	.766	-1.404
sadist	-.039	.736	1.520

- Najveći kanonički koeficijent u levom skupu ima Neuroticizam, zatim sledi Saradljivost, pa Savesnost
- U desnom skupu koeficijenti su manje ujednačeni, pa primetno najveći ima impulsivnost

Primer u SPSS-u

- Kako interpretiramo prirodu kanoničkih komponenti?
  - (Dominantno) na osnovu matrice strukture
- Koje će biti dimenzije matrice strukture u levom skupu, a koje u desnom?
  - U levom 5x3, u desnom 3x3
- U ispisu, matrica strukture se zove matrica kanoničkih faktora (analogno regresionom faktoru)

Primer u SPSS-u

za prvu kanoničku komponentu

Kanonicki faktori levog skupa varijabli

	1	2	3
N	-.836	.078	-.270
E	.317	-.449	-.449
O	.160	-.580	-.568
A	.673	-.336	-.028
C	.809	.328	-.379

Kanonicki faktori desnog skupa varijabli

	1	2	3
impulsi	-.991	-.128	.037
frustra	-.742	.595	-.307
sadist	-.752	.542	.376

- U prostoru ličnosti imamo nisko anksiozne, ali savesne i saradljive ljude
- Dok u prostoru amoralu, imamo niske koeficijente sva tri faceta
- Možemo isto tako reći da su generalno savesni, saradljivi i nisko neurotični ljudi i niski na amoralu

Primer u SPSS-u

za drugu kanoničku komponentu

Kanonicki faktori levog skupa varijabli

	1	2	3
N	-.836	.078	-.270
E	.317	-.449	-.449
O	.160	-.580	-.568
A	.673	-.336	-.028
C	.809	.328	-.379

Kanonicki faktori desnog skupa varijabli

	1	2	3
impulsi	-.991	-.128	.037
frustra	-.742	.595	-.307
sadist	-.752	.542	.376

- U prostoru ličnosti govorimo pre svega o niskoj otvorenosti i introverziji, ali i niskoj saradljivosti, a visokoj savesnosti
- U prostoru amoralna, to je visoka frustriranost i sadizam

Primer u SPSS-u

za treću kanoničku komponentu

Kanonicki faktori levog skupa varijabli

	1	2	3
N	-.836	.078	-.270
E	.317	-.449	-.449
O	.160	-.580	-.568
A	.673	-.336	-.028
C	.809	.328	-.379

Kanonicki faktori desnog skupa varijabli

	1	2	3
impulsi	-.991	-.128	.037
frustra	-.742	.595	-.307
sadist	-.752	.542	.376

- U prostoru ličnosti imamo sličan obrazac kao za drugu komponentu, ali sada imamo i nisku Savesnost
- U prostoru amorala, imamo visok sadizam, ali nisku frustraciju

Primer u SPSS-u

- Kako znamo na koji način su kanoničke komponente povezane sa opozitnim skupom?
  - Na osnovu matrice kros-strukture
- Koje će biti dimenzije matrice kros-strukture u levom skupu, a koje u desnom?
  - U levom 6x3, u desnom 4x3
- U ispisu, matrica kros-strukture se zove matrica kanoničkih kros-faktora

Primer u SPSS-u

Kanonički kros-faktori levog skupa varijabli			
	1	2	3
N	-.590	.027	-.049
E	.224	-.155	-.082
O	.113	-.201	-.104
A	.475	-.116	-.005
C	.571	.113	-.069

Kanonički kros-faktori desnog skupa varijabli			
	1	2	3
impulsi	-.700	-.044	.007
frustra	-.524	.206	-.056
sadist	-.531	.187	.069

- Vidimo da koeficijenti kros-strukture odražavaju relacije u matricama strukture
- Prosečna visina koeficijenata kros-strukture opada u svakoj sledećoj komponenti
- Zašto?
- Zato što su umnožak koeficijenta strukture i kanoničke korelacije, a kanoničke korelacije su sve manje i manje sa svakim sledećim parom

Primer u SPSS-u

Analiza prepokrivanja levog skupa

	Var.	Prepok.
CV1-1	.386	.193
CV1-2	.153	.018
CV1-3	.148	.005

Analiza prepokrivanja desnog skupa

	Var.	Prepok.
CV2-1	.699	.349
CV2-2	.221	.026
CV2-3	.079	.003

Var. je varijansa, prepok. je redundansa

- Prva komponenta u prostoru ličnosti objašnjava 38.6% varijanse, dok je varijansa ličnosti objašnjena komponentom iz opozitnog skupa 19.3%
- Prva kanonička komponenta u prostoru amoralna objašnjava 69.9% varijanse, dok komponenta iz opozitnog skupa objašnjava 34.9% varijanse amoralna
- Ovo potencijalno ukazuje na to da smer uticaja ide iz ličnosti u amoral

KKA uslovi za analizu

- Najmanje intervalni nivo merenja
- Multinormalna distribucija varijabli
- Linearne veze među varijablama (nasuprot nelinearnim)
- Linearna nezavisnost varijabli (varijable ne smeju biti linearni kompoziti drugih varijabli)
- Homoscedastet veza (varijansa greške ista na svim nivoima)
- Broj ispitanika višestruko veći od broja varijabli (bar 10-20 puta, čak do 60 puta)

KKK dobre prakse

Kada se pravi prediktivna baterija testova, varijable (testovi) treba da budu izabrane tako da visoko koreliraju sa varijablama iz opozitnog skupa a nisko sa varijablama iz vlastitog skupa

KKA - nedostaci

- KKA ne daje uvek rešenja koja zadovoljavaju principe jednostavne strukture (jedna varijabla može imati više visokih zasićenja/doprinosa)
  - Treba razmotriti sve varijable značajne za definisanje kanoničkih komponenti
- Maksimizuje se korelacija kanoničkih komponenti – čime se zanemaruje njihova varijansa, odnosno reprezentativnost za skup
  - Može se desiti da samo jedna varijabla ima visoke (skoro jedinične) projekcije na kanoničku komponentu - tada su i koeficijenti strukture i koeficijenti kros-strukture praktično jednaki izvornim korelacijama date varijable i ostalih varijabli iz jednog i drugog skupa
  - Dakle, ne dolazi ni do kakve generalizacije i sažimanja informacija
  - Pre interpretacije uvek treba proveriti da li u matrici kros-korelacija postoje parovi varijabli sa ekstremno visokim korelacijama

Hvala na pažnji!

Pitanja?